

ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΦΕΓΓΑΡΙ

ΠΡΟΣΩΠΑ

Ανδρέας

Μιχάλης

Στέλιος

Ιερέας

Δεσμοφύλακας

Διευθυντής

Δικηγόρος

Μάνα

Πατέρας

Σύζυγος

Αδελφή

ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΦΕΓΓΑΡΙ

Μετά φόβου Θεού είναι που αγγίζω πάνω στους νεκρούς μας. Δεν γράφω ιστορία. Προσπάθησα να γράψω Θέατρο. Προσπάθησα επίσης να μείνω όσο γίνεται πιστός στα ιστορικά γεγονότα. Οι ελάχιστες αλλαγές έγιναν για λόγους σκηνικής οικονομίας. Οι μελλοθάνατοι, λόγω χάριν, έμεναν, στην πραγματικότητα σε ξεχωριστά κελιά. Εγώ τους βάζω σε ένα.

ΣΚΗΝΙΚΟ

ΕΙΚΟΝΑ 1

(Κελί φυλακής. Πίσω ψηλά ένα μικρό παράθυρο με κάγκελλα. Δεξιά η πόρτα του κελιού. Το σύρμα της πόρτας είναι πολύ πυκνά πλεγμένο. Στο μέσο της πόρτας είναι μια μικρή τρυπίτσα. Τους δίνουν από εκεί τσιγάρα.

Οι χαρακτήρες που δεν μπαίνουν στο κελί φαίνονται μόνο σαν σκιές μέσα από την πόρτα. Τρία χαμηλά ντιβάνια είναι μέσα στο κελί. Ένα σταμνί με νερό. Ένα καθρεφτάκι πάνω στον τοίχο.

Όταν ανοίγει η αυλαία οι τρεις κατάδικοι κάθονται στα κρεβάτια τους. Από τα άλλα κελιά οι κρατούμενοι φωνάζουν ρυθμικά: Μαυρομμάτης-Κουτσόφτας-Παναγίδης. Έπειτα τραγουδούν το «Σκέπασε μανά σκέπασε». Ακούονται παραγγέλματα στα Αγγλικά έξω στο διάδρομο. Βήματα στρατιωτών και όπλα που χτυπούν. Σκιές στρατιωτών φαίνονται πίσω από την πόρτα. Ανοίγει η πόρτα και μπαίνει ο δεσμοφύλακας. Πίσω του μπαίνει ο Διευθυντής των φυλακών. Ο Δεσμοφύλακας χαιρετά).

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Σύμφωνα προς τη Βασιλική εντολή, η Αυτού εξοχότης ο Κυβερνήτης εξέτασε εν συμβουλίω τις υποθέσεις των Μιχαήλ Κυριάκου Κουτσόφτα, Ανδρέα Γρηγόρη Παναγίδη και Στέλιου Χριστοφόρου Μαυρομμάτη, όλων καταδικασθέντων σε θάνατο και αποφάσισε όπως ο νόμος ακολουθήσει την πορεία του, σε κάθε μία από τις περιπτώσεις αυτές. Η εκτέλεση θα γίνει την Παρασκευή 21 Σεπτεμβρίου 1956. (Ο διευθυντής χαιρετά και φεύγει.

Πίσω του φεύγει κι ο δεσμοφύλακας. Παραγγέλματα και βήματα πάλι στο διάδρομο. Και φωνές: Μαυροομάτης-Κουτσόφτας-Παναγίδης. Σιγά-σιγά σβήνουν).

ΣΤΕΛΙΟΣ Ήπιατε το αμίλητο νερό; (Παύση). Το περιμέναμε.

ΑΝΔΡΕΑΣ Όσο και να το περιμένεις πάντα ελπίζεις.

ΜΙΧΑΛΗΣ Δεν έχω ψευδαισθήσεις.

ΣΤΕΛΙΟΣ Είσαι έτοιμος.

ΜΙΧΑΛΗΣ Εσύ δεν είσαι;

ΣΤΕΛΙΟΣ Ναι.

ΜΙΧΑΛΗΣ Εσύ;

ΑΝΔΡΕΑΣ Σκέφτομαι

ΣΤΕΛΙΟΣ Τι σκέφτεσαι;

ΑΝΔΡΕΑΣ Τα παιδιά.

ΣΤΕΛΙΟΣ Είναι μικρά. Δεν καταλαβαίνουν τι γίνεται.

ΑΝΔΡΕΑΣ Πώς θα μεγαλώσουν;

ΣΤΕΛΙΟΣ Θα τα φροντίσουν.

ΑΝΔΡΕΑΣ Θα 'θελα να τα βλέπω να μεγαλώνουν.

ΣΤΕΛΙΟΣ Θα τα βλέπεις.

ΑΝΔΡΕΑΣ Λες;

ΣΤΕΛΙΟΣ Είμαι σίγουρος.

ΑΝΔΡΕΑΣ Θα 'θελα να 'μαι κοντά τους. Να τ' αγγίζω. Να τα βλέπω να πηγαίνουν στο σχολείο. Θέλω να μάθουν γράμματα. Εμείς δεν είχαμε την ευκαιρία.

ΣΤΕΛΙΟΣ Θα μάθουν.

ΜΙΧΑΛΗΣ Αφήνεις κάτι πίσω σου. Εμείς τίποτε.

ΑΝΔΡΕΑΣ Ο Αρέστης είναι ο ίδιος ο πατέρας μου. Η Αυγούλα δεν πήρε από τη γενιά μας. Μοιάζει της γυναίκας μου. Η Δέσποινα είναι μικρή ακόμα. Τώρα κάνει τα πρώτα της γενέθλια. Δεν.....

ΜΙΧΑΛΗΣ ...καταλάβαμε ακόμα σε ποιον μοιάζει.

ΑΝΔΡΕΑΣ Δεν θα σας ξαναμιλήσω γι αυτούς.

ΜΙΧΑΛΗΣ Έλα, μη σου κακοφαίνεται. (Παύση).

ΑΝΔΡΕΑΣ Σήμερα έχουμε δεκαεννιά. Μεθαύριο αποχαιρετούμε.
Πώς περνούν οι δύο μέρες;

ΜΙΧΑΛΗΣ Σαν μια στιγμή.

ΣΤΕΛΙΟΣ Η ζωή όλη είναι μια στιγμή. Ένα τίποτα. Άνθρωπος
ωσει χόρτος αι ημέραι αυτού.

ΑΝΔΡΕΑΣ Κι όμως είναι η ζωή σου.

ΣΤΕΛΙΟΣ Τότε γιατί τη θυσίασες; (Παύση).

ΜΙΧΑΛΗΣ Όταν αρχίσαμε αυτόν τον αγώνα ξέραμε ότι κάποιος θα
πλήρωνε. Έτυχε να 'μαστε εμείς. (Παύση). Θα μας κρε-
μάσουν ακριβώς την ίδια στιγμή.

ΑΝΔΡΕΑΣ Μαζί θα ξεψυχήσουμε.

ΣΤΕΛΙΟΣ Ναι.

ΑΝΔΡΕΑΣ Μαζί θα ταξιδέψουν οι ψυχές μας. Μαζί στη ζωή, μαζί
και στο θάνατο. (Παύση).

ΣΤΕΛΙΟΣ Θα βγούμε έξω απ αυτούς τους τοίχους. Θα αγκαλιά-
σουμε πρώτα τους αγαπημένους μας. Ύστερα όλα όσα
αγαπήσαμε. Τους τόπους που γελάσαμε και κλάψαμε.
Που σύραμε τα πρώτα βήματα μας.

ΜΙΧΑΛΗΣ Θα στήσουμε τη σημαία πάνω στους ευκαλύπτους.

ΑΝΔΡΕΑΣ Θα' ναι ωραία να τη βλέπεις να ανεμίζει από ψηλά.

ΣΤΕΛΙΟΣ Θα ψάξω για το όπλο, που έχω ρίξει στο χαντάκι.

ΑΝΔΡΕΑΣ Τι να το κάμει το όπλο ο νεκρός;

ΣΤΕΛΙΟΣ Να το κρατήσει δίχως φόβο.(Παύση).

ΜΙΧΑΛΗΣ Όταν θα ελευθερωθεί η ψυχή από το σώμα, θα πάω να
δω τη μάνα μου να υφαίνει, τις αδελφές μου να κεντούν.
Θα συντροφέψω τους αδελφούς μου στα χωράφια. Θα
σύρομε μαζί το αλέτρι. Θα ξαποστάσουμε το μεσημέρι
στη σκιά. Θα βάλουμε προσκέφαλο την πέτρα. Θα παί-
ζουνε ο ήλιος κι ο αγέρας στα κλαδιά. Είναι ωραία να
κοιτάξεις μέσα από τα ματοτσίνορα. Θα 'χουμε ψωμί
που ζύμωσε η μάνα μου. Τυρί που το 'φτιαξαν οι αδελ-
φές μου. Κρασί που το 'βγαλαν τα αδέρφια μου. Έμαθαν
από τον πατέρα μου την τέχνη, που πάω τώρα να τον
συναντήσω.

- ΑΝΔΡΕΑΣ Την ώρα του θανάτου σου δεν θα υφαίνει η μάνα σου. Ούτε κι οι αδελφές σου θα κεντούν. Οι αδελφοί σου θα γυρίζουν σαν τρελοί, μακριά από τους ανθρώπους. Εκεί που ακόμα κι οι νεκροί δεν έχουν μάτια να κοιτάνε.
- ΜΙΧΑΛΗΣ Ο νεκρός έχει μάτια για το κάθε τι. Γι αυτό που έγινε, αυτό που γίνεται και ό,τι θα γίνει. (Παύση). Θέλω να ζήσω τους γάμους των γονιών μου. Τη μέρα που γεννήθηκα να δω. Τους πόνους της μητέρας μου να νιώσω. Την αγωνία του πατέρα. Θα αρκουδίσω στην αυλή μου. Θα σταθώ στα δυο μου πόδια. Θα ακούσω την καμπάνα για το σχολείο. Θα κρεμάσω τη σάκκα μου στον ώμο. Θα καθίσω στο θρανίο, κι όλο θα περιμένω το διάλειμμα, το μεσημέρι, το απόγευμα. Την μίαν ημέρα να διαδέχεται την άλλη. Και να περνά ο καιρός, με τα καλά του και τα κακά του. Άνοιξη-καλοκαίρι-φθινόπωρο και χειμώνας. (Παύση).
- ΑΝΔΡΕΑΣ Θέλω να δω τους τρεις αγγέλους μου να μυξοκλαίνε. Τον ένα θα τον κρατά η μάνα του. Ο άλλος θα την κρατάει από την ποδιά. Κι ο μεγαλύτερος θα είναι μοντρωμένος, που δεν του δίνουν σημασία. Όταν με δουν δεν θα με δουν. Οι άγγελοι μου είναι άγγελοι της γης. Ένας θηλάζει. Ένας γλείφει το δάχτυλο του κι ο τρίτος ανεμίζει χώματα.
- ΣΤΕΛΙΟΣ Αν θα 'βλεπα από κοντά όσους αγάπησα δε θα 'φευγα από τη γη ποτέ μου. Θα κάμω μίαν επιλογή. Ακόμα κι ο Χριστός την είχε κάμει. Θέλω να δω τον αδελφό μου. Αυτόν που δεν μου επιτρέπεται να δω. Δικαιούμαι μια τελευταία επιθυμία. Τούτο θα ζητήσω. Τον αδελφό μου να τον δω.
- ΑΝΔΡΕΑΣ Μιλάς για τώρα.
- ΣΤΕΛΙΟΣ Πάνε έξι μήνες να τον δω. Τότε που μας συλλάβανε συνέλαβαν κι εκείνον. Γιατί δεν τον αφήνουν να 'ρθει από τα κρατητήρια; Θέλω να τον δω πριν ξεψυχήσω.

(Θόρυβοι πάλι στο διάδρομο. Ανοίγει η πόρτα. Ο δεσμοφύλακας στέκει στην είσοδο).

ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΚΑΣ Περάστε έξω με τα χέρια πάνω στα κεφάλια σας. Πρώτος ο Μιχάλης, ύστερα ο Αντρέας και μετά ο Στέλιος.

(Βγαίνουν έξω. Η πόρτα μένει ανοιχτή. Σβήνουν τα φώτα).

ΕΙΚΟΝΑ 2

(Ανάβουν τα φώτα. Ξανάρχονται οι μελλοθάνατοι. Μπαίνουν ένας-ένας μέσα στο κελί. Πίσω τους κλείνει την πόρταν ο Δεσμοφύλακας).

- ΣΤΕΛΙΟΣ Τρεις φορές μας έχουν οδηγήσει στον τόπο της αγχόνης. Νομίζουν ότι μεγαλώνει έτσι η αγωνία μας.
- ΜΙΧΑΛΗΣ Τρεις φορές με τη σημερινή, μας έχουν ζυγίσει και μετρήσει το ύψος μας.
- ΑΝΔΡΕΑΣ Αλλάζει ο άνθρωπος από τη μια μέρα στην άλλη; Γιατί να 'χουν τόση σημασία όλες αυτές οι λεπτομέρειες;
- ΣΤΕΛΙΟΣ Νομίζουν ότι θα κάμψουν το ηθικό μας.
- ΑΝΔΡΕΑΣ Τι θα κερδίσουν;
- ΣΤΕΛΙΟΣ Υπολογίζουν έτσι να κάμψουν το ηθικό αυτών που είναι έξω. Των αγωνιστών. Ό,τι συμβεί εδώ και τους συμφέρει, το δημοσιεύουν.
- ΜΙΧΑΛΗΣ Μας θέλουν σαν κοινούς εγκληματίες. Να κλαίμε, να φωνάζουμε και να παρακαλάμε.
- ΑΝΔΡΕΑΣ Τους βλέπω να υποφέρουν περισσότερο από μας.
- ΣΤΕΛΙΟΣ Αυτοί που δίνουν εντολές είναι μακριά. Ούτε βλέπουν, ούτε ακούνε.
- ΑΝΔΡΕΑΣ Θα παίρνουν όμως αναφορές.
- ΣΤΕΛΙΟΣ Οι άνθρωποι χρειάζεται να δουν για να πιστέψουν. Να βάλουν τον δάκτυλον επί τον τύπον των ήλων.
- ΑΝΔΡΕΑΣ Δεν καταλαβαίνω.
- ΣΤΕΛΙΟΣ Δεν μπορούν να πιστέψουν ότι θα πάμε με ήρεμη ψυχή κάτω από την αγχόνη.
- ΑΝΔΡΕΑΣ Πρέπει να κρατηθούμε.
- ΣΤΕΛΙΟΣ Κρατηθήκαμε στις φυλακές της Ομορφίτας που κατακάψανε το σώμα μας με τα τσιγάρα για να προδώσουμε και δεν θα κρατηθούμε τώρα που πλησιάζουμε στο τέρμα;
- ΜΙΧΑΛΗΣ Αλήθεια πώς είναι οι πληγές σου;
- ΣΤΕΛΙΟΣ Τι σημασία έχει.
- ΜΙΧΑΛΗΣ Δεν πονάς;
- ΣΤΕΛΙΟΣ Πονώ.

ΜΙΧΑΛΗΣ Εσύ;
 ΑΝΔΡΕΑΣ Συνήθισα.
 ΜΙΧΑΛΗΣ Εγώ ακόμα να συνηθίσω. Έχουμε ζητήσει τόσες φορές να μας δώσουν κάτι να αλείψουμε τις πληγές, αλλά ούτε που ακούνε.

(Ακούγονται πόρτες που ανοίγουν. Θόρυβοι και φωνές ρυθμικά: Μαυρομαμάτης - Κουτσόφτας - Παναγίδης. Ύστερα το τραγούδι: «Ξύπνα καημένε μου Ραγιά»).

ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΚΑΣ (Απ' έξω). Πλησιάστε εδώ στην είσοδο. Πλησιάστε εδώ στην είσοδο είπα. Ήρθαν οι δικηγόροι σας. Κάτι έχουν να σας ανακοινώσουν. (Πλησιάζουν στην είσοδο του κελιού).

ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ (Έρχεται μπροστά). Ίσως θα γνωρίζετε ήδη τον λόγο της επίσκεψής μας.

ΜΙΧΑΛΗΣ Ναι. Το μάθαμε. Μας το ανάγγειλε ο διευθυντής των φυλακών.

ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ Μην απελπίζεστε.

ΜΙΧΑΛΗΣ Δεν μας ενδιαφέρει. Μια ζωή στη φυλακή, όταν η Πατρίδα σπάξει τα δεσμά της, δεν μας ενδιαφέρει.

ΑΝΔΡΕΑΣ Μακάρι, να 'μασταν οι τελευταίοι.

ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ Είναι κάτι που μπορούμε να κάνουμε για σας;

ΜΙΧΑΛΗΣ Χαιρετίσματα στον έξω κόσμο. Να μεταφέρετε την αγάπη μας σε όλους. Δεν τρέφομε μίσος για κανένα.

ΑΝΔΡΕΑΣ Ο Θεός να συγχωρήσει και τον κυβερνήτη και τους δήμιους μας.

ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ Υπάρχει ακόμα μια ελπίδα.

ΟΛΟΙ Όχι.

ΣΤΕΛΙΟΣ Δεν παρακαλούμε τους δυνάστες του λαού μας.

ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ Για χάρη της δικαιοσύνης.

ΣΤΕΛΙΟΣ Η δικαιοσύνη τους χτίστηκε σε άδικους νόμους.

ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ Είναι κάτι που οφείλουμε να κάνουμε και θα το κάνουμε.

ΣΤΕΛΙΟΣ Ό,τι κάμετε από δω και πέρα θα 'ναι παρά τη θέληση μας. (Παύση).

- ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ Έχετε καμιά επιθυμία;
ΑΝΔΡΕΑΣ Αύριο, τελευταία μέρα, θα επιτρέψουν στους δικούς μας να έρθουν να τους δούμε. Θα ήθελα, αν ήταν δυνατό να επιτρέψουν και στους γονείς της γυναίκας μου να έλθουν. Ξέρω ότι μόνο στους γονείς και στα αδέρφια επιτρέπουν, αλλά να... θα παρακαλούσα κι αυτό.
- ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ Θα το διαβιβάσουμε.
ΑΝΔΡΕΑΣ Η γυναίκα μου θα δυσκολευτεί με τρία παιδιά. Να 'χετε λίγο την έγνοια τους.
- ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ Όλοι θα είμαστε στο πλευρό τους.
ΑΝΔΡΕΑΣ Φχαριστώ.
ΣΤΕΛΙΟΣ Δεν επέτρεψαν ως τώρα να δω τον αδελφό μου τον Κωστή. Τελευταία μου επιθυμία είναι να τον φέρουν από τα κρατητήρια να τον δω.
- ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ Θα το διαβιβάσουμε.
ΜΙΧΑΛΗΣ Το ξέρουμε. Θα θάψουνε κι εμάς εδώ έξω. Μέσα στη φυλακή. Όταν τελειώσει αυτή η κατάσταση θέλουμε να πάρουν χώμα από τον τάφο μας και να το ρίξουν στους τάφους των γονιών μας. (Παύση).
- ΑΝΔΡΕΑΣ Κάμετε μια προσευχή για μας. Αυτές τις τελευταίες ώρες.
- ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ Ο Θεός μαζί σας.
ΣΤΕΛΙΟΣ «Ει ο Θεός μεθ' ημών ουδείς καθ' ημών».
ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ Καλή αντάμωση.
ΟΛΟΙ Καλή αντάμωση. (Φεύγει ο δικηγόρος. Ακούονται πάλι φωνές «Μαυρομμάτης Κουτσόφτας Παναγίδης.» Παύση).
- ΑΝΔΡΕΑΣ Πέφτει το φως. Βασιλεύει ο ήλιος. Σε λίγο θα φανούνε τ' άστρα.
- ΜΙΧΑΛΗΣ Το φεγγάρι φάνηκε ψες μέσα από τα κάγκελα.
ΑΝΔΡΕΑΣ Ίσως φανεί κι απόψε.
ΜΙΧΑΛΗΣ Αν τ' αφήσει ο ήλιος να φανεί μέχρι να φτάσει στο παράθυρο μας.
ΑΝΔΡΕΑΣ Θα μας κάνει τη χάρη ο ήλιος.

- ΣΤΕΛΙΟΣ Ο ήλιος ανατέλλει και δύει στην ώρα του, επί δικαίους και αδίκους.
- ΜΙΧΑΛΗΣ Είναι κρίμα να βλέπεις το φεγγάρι μέσα από τα κάγκελα. (Παύση).
- ΣΤΕΛΙΟΣ Θα 'θελα να 'βλεπα απόψε το φεγγάρι να ανατέλλει μέσα από τη θάλασσα. Να κυλάει πάνω στον άμμο και να βρῖσκει τα πρώτα δέντρα. Να πιάνει τους κορμούς και να ανεβαίνει στα κλαδιά. Να κρυφοπαίζει με τα νυχτοπούλια. Έπειτα να ανηφορίζει στο χωριό. Να ανεβαίνει στο ψηλό καμπαναριό. Να ξεδιπλώνει τη σημαία. Να ρίχνει τη σκιά της στο σταυρό. Θα 'θελα να 'βλεπα απόψε το φεγγάρι στο πρόσωπο της μάνας μου. Στο στήθος του πατέρα. Μέσα στα μαλλιά της αδελφής μου. Στα μάτια της Ελένης...Στο συρματόπλεγμα που με χωρίζει από τον αδελφό μου. (Παύση).
- ΑΝΔΡΕΑΣ Θα 'θελα να 'βλεπα απόψε το φεγγάρι ν' ανοίγει το ξωπόρτι του σπιτιού μου. Να σεργιανίζει στην αυλή. Να αναδύει το βασιλικό, το δυόσμο και το γιασεμί. Να κουβεντιάζει με τα περιστέρια. Να νανουρίζει τους τρεις αγγέλους. Να παρηγορεί τη μάνα τους και δική μου που θρηγνούν. (Παύση).
- ΜΙΧΑΛΗΣ Θα 'θελα να 'βλεπα απόψε το φεγγάρι μέσα στο ποτάμι το ξερό. Μέσα στις ακακίες και τις ροδοδάφνες. Στα φύλλα της μυρσίνης και της ελιάς. Σε μια πατημασιά του αλόγου πάνω στο χωράφι το υγρό. Μέσα στη στάμνα με το νερό. Μέσα στις δόμες, στις χολέτρες, στις χωματένιες στέγες, στους φράχτες, στα στενά σοκάκια. Στο μονοπάτι που ανηφορίζει στο βουνό. Στη σπηλιά, στο βράχο, στον γκρεμό. Στο μακρινό ξωκλήσι. Στο καντήλι μπροστά στο εικονοστάσι. Στο πρόσωπο της Παναγίας. Στο βλέμμα του Χριστού, στο σώμα του Χριστού, στο αίμα που ρέει από τις πληγές Του. Στο Άγιο δισκοπότηρο.
- ΑΝΔΡΕΑΣ Αύριο θα μας δεχθεί το σώμα του Χριστού.

ΜΙΧΑΛΗΣ Αύριο θα δεχθούμε το σώμα του Χριστού.
ΣΤΕΛΙΟΣ Αύριο θα κοινωνήσουμε του σώματος και του αίματος του Χριστού. (Παύση).

(Ακούεται η καταπακτή της αγχόνης που ανοίγει).

ΑΝΔΡΕΑΣ Πόσες φορές να ανοίξουν την καταπακτή;

ΜΙΧΑΛΗΣ Είναι για να ακούμε.

ΣΤΕΛΙΟΣ Σχεδόν δεν την ακούμε πια.

ΑΝΔΡΕΑΣ Είναι που η σκέψη ταξιδεύει.

ΣΤΕΛΙΟΣ Βλέπουμε ό,τι δεν βλέπουμε και ακούμε ό,τι δεν ακούμε. (Παύση).

ΑΝΔΡΕΑΣ Έξι η ώρα. Έξι ώρες ως τα μεσάνυχτα. Μένουν άλλες εικοσιτέσσερις. Αύριο θα 'ναι γεμάτη η μέρα. Θα 'χουμε αποχαιρετισμούς.

ΜΙΧΑΛΗΣ Θα δούμε τη σκιά τους πίσω από την πόρτα. Είναι τόσο πυκνά πλεγμένο αυτό το σύρμα.

ΑΝΔΡΕΑΣ Θα ακούσουμε τουλάχιστον τη φωνή τους.

ΣΤΕΛΙΟΣ Αν μπορούν να αρθρώσουν λέξη.

ΑΝΔΡΕΑΣ Θα σφίξουν την καρδιά τους. Να μας δώσουν θάρρος.

ΣΤΕΛΙΟΣ Τι χρειάζεται το θάρρος ο μελλοθάνατος; Θάρρος χρειάζεται αυτός που πολεμά. Να ελευθερώσει την Πατρίδα. Να πνίξει την αδικία. Να επιβάλει τη δικαιοσύνη. Θάρρος χρειάζεται ο αγωνιστής. Δεν χρειάζεται θάρρος αυτός που κάθεται με σταυρωμένα χέρια. Δεν χρειάζεται θάρρος ο νεκρός. Τι να το κάμει;

(Ακούγεται από τους φυλακισμένους το: Τη Υπερμάχω).

ΜΙΧΑΛΗΣ Θα ψάλλουν απόψε όλη νύχτα.

ΑΝΔΡΕΑΣ Και μεις το ίδιο κάναμε για τους άλλους.

ΣΤΕΛΙΟΣ Καλή τους ώρα. Μας κάνουν συντροφιά.

ΑΝΔΡΕΑΣ Μακάρι να 'μαστε εμείς οι τελευταίοι.

ΣΤΕΛΙΟΣ Μακάρι.

(Τελειώνει το «Τη υπερμάχω» και αρχίζει το «σώσον Κύριε τον λαόν σου», που σβήνει σιγά-σιγά μαζί με τα φώτα).

ΕΙΚΟΝΑ 3

(Οι μελλοθάνατοι είναι μισοξαπλωμένοι στα ντιβάνια τους. Ένα αχνό φως μπαίνει από το παράθυρο. Ένας-ένας σηκώνονται και στέκονται κάτω από το παράθυρο, κοιτάζοντας το φως. Ανοίγει με κρότο η καταπαχτή. Σαν να μην την ακούνε).

ΣΤΕΛΙΟΣ Γεννιέται ο ήλιος
 ΜΙΧΑΑΛΗΣ Πρόλαβε το φεγγάρι.
 ΑΝΔΡΕΑΣ Δεν το άφησε να φανεί.
 ΣΤΕΛΙΟΣ Τον ήλιο τίποτε δεν ημπορεί να τον θαμπώσει.
 ΑΝΔΡΕΑΣ Είναι Σεπτέμβρης κι ούτε ένα σύννεφο στον ουρανό.
 ΜΙΧΑΑΛΗΣ Ο Σεπτέμβρης καίει όπως τον Αύγουστο.
 ΑΝΔΡΕΑΣ Το καλοκαίρι τραβάει ως το χειμώνα.
 ΣΤΕΛΙΟΣ Κάθε χρόνο κι όμως το ξεχνάμε.
 ΜΙΧΑΑΛΗΣ Θέλουμε και ξεχνούμε. Ελπίζοντας στο θαύμα.
 ΣΤΕΛΙΟΣ Το θαύμα σε ανακουφίζει. Δεν σε σώζει.
 ΑΝΔΡΕΑΣ Αυτό που περιμένουμε σαν θαύμα είναι συνηθισμένο για άλλους.
 ΣΤΕΛΙΟΣ Έχουμε κι εμείς πράγματα καθημερινά που για άλλους είναι θαύμα.
 ΑΝΔΡΕΑΣ Για μας το θαύμα είναι η βροχή, για άλλους ο ήλιος. (Παύση).
 ΜΙΧΑΑΛΗΣ Τελευταία μέρα. Η στερνή μας.
 ΣΤΕΛΙΟΣ Πρέπει να ζεις την κάθε μέρα σου σαν να 'ταν η στερνή σου.
 ΜΙΧΑΑΛΗΣ Θα 'θελα να ζήσουμε τη στερνή μας μέρα σαν να 'ταν η καθημέρα μας.
 ΣΤΕΛΙΟΣ Προσπαθούμε.
 ΑΝΔΡΕΑΣ Δεν μπορούμε να κάνουμε τίποτε άλλο.
 ΣΤΕΛΙΟΣ Δεν δικαιούμαστε να κάνουμε τίποτε άλλο.
 ΑΝΔΡΕΑΣ Κάνουμε αυτό που πρέπει να κάνουμε.
 ΣΤΕΛΙΟΣ Μακάρι να κρατήσουμε ως το τέλος.
 ΜΙΧΑΑΛΗΣ Δεν είναι μακριά το τέλος. Θα κρατήσουμε. (Παύση).

- ΣΤΕΛΙΟΣ Ανέβηκε για καλά ο ήλιος. Άλλη μια μέρα. Θα τη ζήσου-
με σαν να μη συμβαίνει τίποτε.
- ΑΝΔΡΕΑΣ Όπως ζούμε όλες τις μέρες της ζωής μας.
- ΜΙΧΑΛΗΣ Όπως πρέπει να ζούμε όλες τις μέρες της ζωής μας.
- ΣΤΕΛΙΟΣ Καλημέρα.
- ΟΛΟΙ Καλημέρα. (Αγκαλιάζονται και φιλιούνται).
- ΑΝΔΡΕΑΣ Κύριε δεσμοφύλακα, κύριε δεσμοφύλακα.
- ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΚΑΣ Ναι.
- ΑΝΔΡΕΑΣ Έλα πιο κοντά.
- ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΚΑΣ (Απ' έξω). Τι θέλετε;
- ΣΤΕΛΙΟΣ Ο κόσμος λέει καλημέρα πρωί-πρωί.
- ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΚΑΣ Ποια καλημέρα να σας ευχηθώ κακότυχοι;
- ΜΙΧΑΛΗΣ Πες ένα καλημέρα. Δεν στοιχίζει τίποτε. Πες το μόνο με
την καρδιά σου.
- ΑΝΔΡΕΑΣ Ένα καλημέρα μέσα από την καρδιά σου για τα αδέρφια
σου.
- ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΚΑΣ Καλημέρα.
- ΟΛΟΙ Καλημέρα. (Παύση).
- ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΚΑΣ Τι θέλετε;
- ΣΤΕΛΙΟΣ Σήμερα θα μας υπηρετήσεις. Έτσι είναι στη ζωή. Ο ένας
υπηρετεί τον άλλον. Κι όσο πιο ψηλά είσαι τόσο πιο
πολλούς υπηρετείς. Εσύ δεν είσαι πολύ ψηλά. Μόνο
εμάς έχεις να υπηρετήσεις. Εμείς είμαστε τόσο χαμηλά
που δεν μπορούμε να ανταποδώσουμε τις υπηρεσίες σου
δυστυχώς. Μόνο περιμένουμε από 'σένα.
- ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΚΑΣ Τι θέλετε;
- ΑΝΔΡΕΑΣ Να ανοίξεις την πόρτα να φύγουμε.
- ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΚΑΣ Τι θέλετε;
- ΜΙΧΑΛΗΣ Θα θέλαμε να κάνουμε ένα μπάνιο.
- ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΚΑΣ Θα το ζητήσω.
- ΜΙΧΑΛΗΣ Ξεχάσαμε πότε κάναμε το τελευταίο μας μπάνιο.
- ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΚΑΣ Είπα, θα το ζητήσω από το διευθυντή.
- ΑΝΔΡΕΑΣ Ρούχα καθαρά, σιδερωμένα.

- ΜΙΧΑΛΗΣ Άσπρα πουκάμισα και γκριζα παντελόνια.
ΑΝΔΡΕΑΣ Σαν αυτά που φορούν οι μαθητές στο σχολείο. Πάντα τους ζήλευα όταν τους έβλεπα με τη στολή.
- ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΚΑΣ Παπούτσια γυαλισμένα δεν θέλετε;
ΣΤΕΛΙΟΣ Όχι. Μπογιά να φέρεις και τα γυαλίζουμε.
ΑΝΔΡΕΑΣ Μ' αρέσει να γυαλίζω τα παπούτσια μου. Ποτέ δεν άφηνα τη μάνα μου να τα γυαλίσει.
ΣΤΕΛΙΟΣ Ούτε κι εγώ τις αδελφές μου.
ΜΙΧΑΛΗΣ Θέλουμε λεπίδες, ξυριστικά.
ΑΝΔΡΕΑΣ Αν τα καταφέρεις και μια κολόνια.
ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΚΑΣ Δεν τα γράφετε να μην τα ξεχάσω;
- ΑΝΔΡΕΑΣ Αν τα ξεχάσεις φώναξε. Εδώ είμαστε. Γειτόνοι.
ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΚΑΣ Πάντως τίποτε δεν υπόσχομαι. Δεν εξαρτάται από 'μένα.
ΜΙΧΑΛΗΣ Δεν θα μας τ' αρνηθούν.
ΣΤΕΛΙΟΣ Σήμερα θέλουν να φανούμε μεγαλόψυχοι.

ΕΙΚΟΝΑ 4

(Όταν ανάβουν τα φώτα. Το κελί είναι άδειο. Ο δεσμοφύλακας μπαίνει με ένα πανέρι γεμάτο φρούτα. Τα αδειάζει στο ντιβάνι).

ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΚΑΣ Αν ήταν να αγοράσω αυτά τα φρούτα δεν θα μ' αρκούσε ούτε ένα βδομαδιάτικο. Τι θα τα κάμουν τόσα φρούτα. Ούτε σε πανηγύρι πάνε, ούτε σε γιορτή. Έτσι διάταξε ο Διευθυντής. Διαταγή βασιλική και τα σκυλιά δεμένα. Ποτέ δεν θα καταλάβω τους Εγγλέζους. Να τ' αφήσω λείει εδώ και να πάρω το πανέρι πίσω, γιατί το θέλει η γυναίκα του. (Βάζει τα φρούτα στο ένα ντιβάνι). Μήπως τα στέλλει η γυναίκα του; Ίσως. Οι γυναίκες είναι ευαίσθητες. Λες να τους δώσει χάρη η Βασίλισσα; Αποκλείεται. Θα 'δινε και στους άλλους. Ο άνθρωπος όμως, κι αν είναι Βασιλιάς μπορεί ν' αλλάξει γνώμη.

(Ετοιμάζεται να βγει, όταν μπαίνουν οι μελλοθάνατοι, κάτω από παραγγέλματα στρατιωτών. Είναι ντυμένοι με τα ρούχα που έχουν παραγγείλει).

ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΚΑΣ Δεν πρέπει να 'χετε παράπονο.

ΣΤΕΛΙΟΣ Τι είναι όλα αυτά;

ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΚΑΣ Τα στέλλει ο διευθυντής.

ΑΝΔΡΕΑΣ Δεν τα ζητήσαμε. Θα μεταλάβουμε άλλωστε.

ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΚΑΣ Φάτε κι η αμαρτία πάνω μου.

ΜΙΧΑΛΗΣ Πάρτα πίσω. Είναι κρίμα. Θα πεταχτούνε.

ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΚΑΣ Μου είπαν να τα φέρω και τα 'φερα.

ΣΤΕΛΙΟΣ Ό,τι σου ζητήσαμε δεν το 'φερεις.

ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΚΑΣ Θα τα φέρω.

ΑΝΔΡΕΑΣ Φέρε τώρα τα ξυριστικά, που είναι μαλακό το γένι μας.

ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΚΑΣ Το γένι σας είναι χνουδι ακόμα.

ΑΝΔΡΕΑΣ Χνουδι έχει βγάλει ο γιος μου ο Αρέστης. (Φεύγει ο Δεσμοφύλακας).

ΜΙΧΑΛΗΣ Ωραία που μυρίζεις το σαπούνι. Σαν να το μυρίζομαι για πρώτη φορά.

ΑΝΔΡΕΑΣ Μας έχουν δώσει σαπούνι μυρωδάτο.

ΣΤΕΛΙΟΣ Κάτι είναι κι αυτό.
 ΜΙΧΑΛΗΣ Μ' αρέσει να μυρίζομαι τον κόρφο μου.
 ΑΝΔΡΕΑΣ Δεν θα 'θελες να σε μυρίζεται η Ευγενία;
 ΜΙΧΑΛΗΣ Άλλαξε κουβέντα.
 ΑΝΔΡΕΑΣ Γιατί; Δεν πεθυμάς την Ευγενία σου;
 ΜΙΧΑΛΗΣ Πάψε.
 ΑΝΔΡΕΑΣ Ευγενούλα μου, έλα μάνα μου τώρα που έχω κάνει μπάνιο.
 ΜΙΧΑΛΗΣ Πες πως είσαι στο χωριό σου. Αυτή την εποχή. Είναι ωραία. Βραδιάζει. Το παράθυρο είναι ανοιχτό και μπαίνει το φεγγάρι. Η γυναίκα σου σηκώνεται...
 ΑΝΔΡΕΑΣ Σκάσε.
 ΜΙΧΑΛΗΣ Η γυναικούλα σου σηκώνεται σιγά-σιγά και πάει να δει αν κοιμούνται τα μωρά.
 ΑΝΔΡΕΑΣ Σκάσε είπα.
 ΜΙΧΑΛΗΣ Μια καλή μάγισσα τα έχει νανουρίσει. Κοιμούνται σαν αγγελάκια.
 ΑΝΔΡΕΑΣ Θα σου χάσω το μήλο στο στόμα.
 ΜΙΧΑΛΗΣ Χαίρεται η γυναικούλα σου. Επιστρέφει σιγά σιγά, πατώντας στις άκρες των ποδιών της.
 ΑΝΔΡΕΑΣ Τώρα θα σου δείξω εγώ (Τον πιάνει από τη μέση. Πέφτουν σε ένα ντιβάνι).
 ΜΙΧΑΛΗΣ Ωχ, πόσο μου αρέσει το φεγγάρι, αγάπη μου, έτσι που καθρεφτίζεται στα μάτια σου.
 ΑΝΔΡΕΑΣ (Προσπαθεί να του κλείσει το στόμα). Πάντα το 'λεγα πως είσαι βρομιάρης. Θα κλείσω μια για πάντα το βρομόστομα σου.

(Παλεύουν γελώντας. Ο Στέλιος τους βλέπει και γελά. Σιγά-σιγά το γέλιο γίνεται κλάμα πνιχτό. Ο καθένας μαζεύεται στη γωνιά του και κλαίει).

ΣΤΕΛΙΟΣ (Σκουπίζει τα μάτια του). Φτάνει. Ελάτε, φτάνει. Όπου να 'ναι θα φανεί ο δεσμοφύλακας. Έχουμε δρόμο ακόμα να κόψουμε. Δύσκολο δρόμο. Όσο πλησιάζεις στην κορφή τόσο πιο δύσκολος γίνεται.

- ΑΝΔΡΕΑΣ Το ξέρεις, δεν κλαίμε για μας. Κλαίμε για όσους αγαπούμε. Για τη λύπη που θα πιούμε.
- ΣΤΕΛΙΟΣ Η λύπη θα περισσέψει τώρα. Σιγά σιγά θα δώσει τη θέση της στην περηφάνια.
- ΜΙΧΑΛΗΣ Πρέπει να κρατηθούμε.
- ΑΝΔΡΕΑΣ Θα κρατηθούμε.
- ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΚΑΣ (Ανοίγει). Έχω εδώ ό,τι ζητήσατε.
- ΑΝΔΡΕΑΣ Φχαριστούμε. (Τα αφήνει και φεύγει).
(Ο Ανδρέας και ο Στέλιος μογογιατίζουν τα παπούτσια τους. Ο Μιχάλης ξυριζεται).
- ΑΝΔΡΕΑΣ Θυμάστε, κάποτε πηγαίναμε στο σχολείο ξυπόλυτοι.
- ΜΙΧΑΛΗΣ Χειμώνα-καλοκαίρι. Τι ωραίες εποχές.
- ΑΝΔΡΕΑΣ Ξυπόλυτοι και με τη σφεντόνα στο λαιμό, έτοιμοι για κυνήγι. Πώς να μάθεις γράμματα.
- ΜΙΧΑΛΗΣ Είχα γίνει δέκα χρονών να μου αγοράσουν κανονικά παπούτσια. Μ' έβαζεν η μάνα μου να τα μογογιατίσω. Μαζί με τα παπούτσια μογογιατίζα και τα πόδια μου.
- ΣΤΕΛΙΟΣ Εγώ μογογιατίζα τις κάλτσες.
- ΜΙΧΑΛΗΣ Για να φορούσες κάλτσες θα 'σουν αριστοκράτης.
- ΣΤΕΛΙΟΣ Κάποιου θα είχανε μικράνει φαίνεται και μου τις χάρισε. (Γελούν).
- ΑΝΔΡΕΑΣ Μια φορά σκίστηκε η σάκα μου. Δεν είχα πού να βάλω τα βιβλία μου. Έκλαιγα. Μου 'δωσεν η μάνα μου το σακούλι που φορούσανε στην κατσίκα, για να μη θηλάζουν τα κατσικάκια. (Γελούν).
- ΜΙΧΑΛΗΣ Άλλαξε κουβέντα. Κόντεψα να κοπώ από το γέλιο (Παύση).
- (Συνεχίζουν τη δουλειά τους. Γυαλίζουν τα παπούτσια τους. Ξυρίζονται όλοι ένας-ένας. Βάζουν κολόνια και χτενίζουν τα μαλλιά τους).*
- ΣΤΕΛΙΟΣ Τελειώνει κι ο Σεπτέμβρης. Θ' αρχίσουν τώρα να μαζεύουν τις ελιές.
- ΑΝΔΡΕΑΣ Είναι άγουρες ακόμα.
- ΣΤΕΛΙΟΣ Αν δεν τις μαζέψουν πέφτουνε και χάνονται.
- ΜΙΧΑΛΗΣ Όπου να 'σαι θ' αρχίσουν να γυρίζουν οι ελιόμυλοι.

ΣΤΕΛΙΟΣ Οι ελιές! Πόσα χρόνια ζούνε οι ελιές. Χίλια χρόνια.
 ΑΝΔΡΕΑΣ Χίλια χρόνια!
 ΜΙΧΑΛΗΣ Πόσες φορές παίξαμε κρυφτό μέσα στην κουφάλα τους!
 ΑΝΔΡΕΑΣ Χίλια χρόνια. Αν έβλεπαν κι αν άκουγαν πόσα πράγματα
 δεν θα 'ξεραν!

ΣΤΕΛΙΟΣ Τι είναι αυτό που κάνει την ελιά να ζει τόσα χρόνια.
 ΜΙΧΑΛΗΣ Αν το 'ξεραν μπορεί να ζούσανε κι οι άνθρωποι το ίδιο.
 ΑΝΔΡΕΑΣ Τότε θα σκότωνε ο ένας τον άλλο.
 ΣΤΕΛΙΟΣ Μπορεί με τα χρόνια να γίνονταν σοφότεροι.
 ΑΝΔΡΕΑΣ Υπάρχει λένε ο ελαιώνας που κρύφτηκε ο Χριστός, να
 μην τον πιάσουν.

ΜΙΧΑΛΗΣ Μην πιστεύεις. Δυο χιλιάδες χρόνια!
 ΑΝΔΡΕΑΣ Μπορεί να 'ναι θαύμα. (Παύση).
 ΣΤΕΛΙΟΣ Όλες οι δουλειές τώρα αρχίζουν. Η σπορά, ο τρύγος, οι
 ελιές.

ΜΙΧΑΛΗΣ Αν πέσουν λίγες πρωίμες βροχές όλα πάνε καλύτερα. Το
 χρώμα μαλακώνει για το αλέτρι. Οι ελιές και τα σταφύλια
 παίρνουν το χρώμα τους και τους χυμούς τους. Βλα-
 στάνει το γρασίδι για τη βοσκή.

ΣΤΕΛΙΟΣ Σας το 'πα. Όλα τώρα αρχίζουν.
 ΑΝΔΡΕΑΣ Είναι ωραίο το φθινόπωρο. Μ' αρέσει περισσότερο απ'
 'όλες τις εποχές.

ΜΙΧΑΛΗΣ Εμένα μ' αρέσει η άνοιξη. Ο Μάρτης κι ο Απρίλης. Όλα
 είναι πράσινα κι ανθισμένα. Το Μάιο αρχίζουν να ροδί-
 ζουν, να κιτρνίζουν. Ο Απρίλης όμως... Ακόμα και τ'
 όνομα του μου αρέσει. Δεν ξέρω γιατί αγαπώ τόσο πολύ
 τον Απρίλη.

ΑΝΔΡΕΑΣ Λόγω Λαμπρής.
 ΜΙΧΑΛΗΣ Δεν θα το πιστέψεις. Πιο πολύ από την Ανάσταση μού
 άρεσε η Αγία Παρασκευή.

ΑΝΔΡΕΑΣ Και δεν σου αρέσει η Λαμπρή;
 ΜΙΧΑΛΗΣ Μου αρέσει η Λαμπρή, αλλά να... όταν έρθει η Ανάστα-
 ση νιώθει πως όλα πάνε να τελειώσουν.

ΑΝΔΡΕΑΣ Μέχρι τον άλλο χρόνο.

- ΜΙΧΑΛΗΣ Μέχρι τον άλλο χρόνο. (Παύση). Απ' όλα τα λουλούδια του Επιταφίου μ' άρεσαν οι λεμονανθοί. Μ' έστελλε η μάνα μου να μαζέψω. Έμενα όλη μέρα μέσα στις λεμονιές, όπως τις μέλισσες.
- ΑΝΔΡΕΑΣ Το φθινόπωρο μυρίζει πιο πολύ από την άνοιξη.
- ΜΙΧΑΛΗΣ Μη λες αστεία.
- ΑΝΔΡΕΑΣ Θυμήσου το χώμα. Πόσο μυρίζει όταν πρωτοβρέξει. Λέτε να βρέξει απόψε;
- ΣΤΕΛΙΟΣ Δεν φαίνονται σημάδια.
- ΑΝΔΡΕΑΣ Θυμάμαι, πάντα έβρεχε όταν θάβανε κάποιον στο χωριό. (Παύση).
- ΣΤΕΛΙΟΣ Όλοι μιλάνε για το καλοκαίρι.
- ΜΙΧΑΛΗΣ Οι Εγγλέζοι αγαπούν το καλοκαίρι. Γιατί τους πνίγει στα χιόνια ο χειμώνας.
- ΣΤΕΛΙΟΣ Εμένα μ' αρέσει το καλοκαίρι.
- ΜΙΧΑΛΗΣ Είναι γιατί δούλεψες με τους Εγγλέζους.
- ΣΤΕΛΙΟΣ Κι ο χειμώνας μ' αρέσει. Το μάξιμα μέσα στο σπίτι το χειμώνα, κι η άπλα της αυλής το καλοκαίρι. Τον Αύγουστο μαζεύουν τα χαρούπια. Μπορεί να τα 'χουν ακόμα στις αυλές. Πόσες φορές κοιμήθηκα τα βράδια πάνω στο σωρό! Κάτω από τ' άστρα. Οι νύχτες του Αυγούστου είναι δροσερές. Δροσερό είναι και το νερό μέσα στη στάμνα. Όλη μέρα σε πιλατεύει ο ήλιος. Κι ο ήλιος του Αυγούστου δε χωρατεύει. Τα βράδια σε ανακουφίζει.
- (Ακούγονται πόρτες, βήματα και παραγγέλματα. Ανοίγει η πόρτα μπαίνει ο Δεσμοφύλακας και στέκει προσοχή. Έπειτα μπαίνει ο ιερέας και πίσω ο Διευθυντής των φυλακών. Φωνές απέξω: Μαυρομμάτης-Κουτσόφτας-Παναγίδης. Ο ιερέας χαιρετά με χειραψία τα παιδιά. Του φιλούν το χέρι και τους φιλά ο ίδιος. Παύση. Σιγή).*
- ΙΕΡΕΑΣ Παιδιά μου, ξέρετε το σκοπό της επίσκεψης μου. Περίλυπος εστί η ψυχή μου έως θανάτου.
- ΣΤΕΛΙΟΣ Σας περιμέναμε.
- ΙΕΡΕΑΣ Ήρθα να ρωτήσω αν με χρειάζεστε.
- ΣΤΕΛΙΟΣ Όλα να γίνουν σύμφωνα με το νόμο του Θεού.

ΙΕΡΕΑΣ	Όλα θα γίνουν όπως επιθυμείτε.
ΜΙΧΑΛΗΣ	Κι όπως μας επιτρέπουν. (Παύση).
ΙΕΡΕΑΣ	Θέλετε να εξομολογηθείτε;
ΜΙΧΑΛΗΣ	Ναι.
ΙΕΡΕΑΣ	Τι ώρα θα θέλατε παιδιά μου να έλθω;
ΑΝΔΡΕΑΣ	Όποια ώρα μπορείτε.
ΙΕΡΕΑΣ	Θα 'θελα να μείνω μαζί σας τώρα.
ΣΤΕΛΙΟΣ	Θα 'ταν ωραία.
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ	Δεν μπορείτε να μείνετε στο κελί των μελλοθανάτων. Το απαγορεύουν οι κανονισμοί. Μπορείτε όμως να μείνετε έξω στο διάδρομο.
ΙΕΡΕΑΣ	Δεν νομίζω να εξυπηρετεί σε τίποτα αν μείνω έξω στο διάδρομο.
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ	Γιατί δεν κάνετε τώρα το καθήκον σας;
ΙΕΡΕΑΣ	Δεν έχω ό,τι χρειάζομαι.
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ	Θα σας προμηθεύσουμε εμείς με ψωμί και κρασί.
ΙΕΡΕΑΣ	Δεν είναι τόσο απλό. Για να βγάλω Θεία μετάληψη πρέπει να τελέσω Θεία λειτουργία. Δεν μπορώ τώρα να το κάνω εδώ.
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ	Τι εισηγείστε να γίνει;
ΙΕΡΕΑΣ	Θα πάω σε μια εκκλησία να φέρω Θεία κοινωνία.
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ	Έπρεπε ήδη να την είχατε φέρει.
ΙΕΡΕΑΣ	Έπρεπε να δω τα παιδιά. Να συνεννοηθώ μαζί τους.
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ	Σε ποια εκκλησία θα πάτε;
ΙΕΡΕΑΣ	Στην εκκλησία μου. Στην Ιερά Αρχιεπισκοπή.
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ	Δεν γίνεται να πάτε εκεί.
ΙΕΡΕΑΣ	Γιατί δεν γίνεται;
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ	Υπάρχουν σοβαροί λόγοι. Σκεφτείτε κάπου αλλού, εκτός Λευκωσίας.
ΙΕΡΕΑΣ	Θα 'λεγα, εδώ στο Μετόχι του Κύκκου.
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ	Πόση απόσταση είναι από δω.
ΙΕΡΕΑΣ	Ενάμιση μίλι περίπου. (Παύση).

- ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Θα σας πάρουμε εμείς. Θα ρθειτε στο γραφείο μου και θα στείλω δύο στρατιώτες να σας συνοδεύσουν. (Παύση).
- ΙΕΡΕΑΣ Τι θα λέγατε παιδιά μου να έλθω απόψε στις οχτώ.
- ΣΤΕΛΙΟΣ Απόψε στις οχτώ.
- ΙΕΡΕΑΣ Στις επτά θα έλθω στο γραφείο σας.
- ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Θα σας περιμένω.
- ΙΕΡΕΑΣ Λουπόν... σας αφήνω με την ευχή μου.
- (Τους δίνει το χέρι και το φιλούν. Φεύγει πρώτα ο ιερέας, ο διευθυντής και ο δεσμοφύλακας, που κλείνει την πόρτα. Μόλις βγαίνουν στο διάδρομο ακούγονται πάλι φωνές, τα παραγγέλματα των στρατιωτών και οι πόρτες που ανοίγουν. Φωνές: Μαυρομαμάτης-Κουτσόφτας-Παναγίδης. Σβήνουν σιγά-σιγά).*
- ΣΤΕΛΙΟΣ Θα γίνονται διαδηλώσεις κάτω στην πόλη.
- ΑΝΔΡΕΑΣ Γιατί;
- ΣΤΕΛΙΟΣ Γιατί δεν αφήνει τον ιερέα να πάει στην Αρχιεπισκοπή;
- ΑΝΔΡΕΑΣ Έχεις δίκαιο.
- ΜΙΧΑΛΗΣ Σαν να είχα ακούσει καμπάνες όταν ήμασταν έξω. (Παύση).
- ΑΝΔΡΕΑΣ Θα 'ταν καλά να 'μενε μαζί μας. Θα μαθαίναμε νέα από τους έξω.
- ΜΙΧΑΛΗΣ Θα 'ταν καλά.
- ΣΤΕΛΙΟΣ Δεν πειράζει. Σε λίγο θα 'ρθουν οι δικοί μας. (Παύση). Έχει εξομολογήσει και τους άλλους.
- ΜΙΧΑΛΗΣ Πρώτα τον Καραολή και τον Δημητρίου.
- ΑΝΔΡΕΑΣ Τον περασμένο Μάιο. Πάνε τέσσερις μήνες.
- ΣΤΕΛΙΟΣ Τον περασμένο μήνα άλλοι τρεις. Ο Ζάκος, ο Μιχαήλ κι ο Πατάτσος.
- ΑΝΔΡΕΑΣ Στις εννιά Αυγούστου.
- ΜΙΧΑΛΗΣ Σήμερα κλείνουν σαράντα μέρες.
- ΑΝΔΡΕΑΣ Σήμερα θα κάνουν το μνημόσυνο οι δικοί τους.
- ΜΙΧΑΛΗΣ Μακάρι να 'μαστε οι τελευταίοι. (Παύση).

- ΣΤΕΛΙΟΣ Ήταν πολύ συγκινημένος ο ιερέας. Αναρωτιέμαι αν θα αντέξει να μας κοινωνήσει. (Παύση). Είπαμε, την τελευταία μέρα να γράψουμε επιστολές για τους δικούς μας.
- ΜΙΧΑΛΗΣ Τους τα λέμε όταν τους δούμε.
- ΑΝΔΡΕΑΣ Πρέπει να τους γράψουμε. Όταν μεγαλώσουν τα παιδιά μου θέλω να διαβάζουν τις επιστολές μου.
- ΜΙΧΑΛΗΣ Να τους γράψουμε. (Παίρνουν κόλλες και μολύβια και γράφουν).

ΕΙΚΟΝΑ 5

(Το κελί είναι άδειο. Ακούγονται φωνές πάλι ρυθμικά και το τραγούδι « η Ελλάδα ποτέ δεν πεθαίνει ». Έρχονται στο κελί).

- ΜΙΧΑΛΗΣ Στο τέλος θα μας παίρνουν στην αγχόνη και δεν θα το πιστεύουμε. Πόσες φορές μας έχουν πάρει μέχρι τώρα!
- ΑΝΔΡΕΑΣ Ανοιγοκλείνουν την καταπαχτή μπροστά στα μάτια μας.
- ΜΙΧΑΛΗΣ Όλη μέρα την ανοιγοκλείνουν.
- ΑΝΔΡΕΑΣ Ποιος έχει δώσει αυτή την εντολή; Ο διευθυντής δεν φαίνεται τόσο κακός.
- ΣΤΕΛΙΟΣ Οι κανονισμοί.
- ΑΝΔΡΕΑΣ Ποιος έχει κάνει τους κανονισμούς;
- ΣΤΕΛΙΟΣ Οι ίδιοι νόμοι για όλους τους μελλοθάνατους παντού. Αυτοί που τους ψηφίζουν δεν είδαν. Δεν γνωρίζουν.
- ΜΙΧΑΛΗΣ Σήμερα, τελευταία μέρα θα 'πρεπε να μας αφήσουν ήσυχους.
- ΣΤΕΛΙΟΣ Τίποτε δεν πρόκειται να ταράξει τη γαλήνη μας. Ο Θεός είναι μαζί μας. (Ακούγονται θόρυβοι πάλι).
- ΑΝΔΡΕΑΣ Έρχονται πάλι.
- ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΚΑΣ (Απ' έξω). Έχουν έρθει και είναι έξω στην αυλή οι δικοί σας. Σε λίγο θα τους φέρουν να σας δουν. Θα 'ρχονται λίγοι-λίγοι. Πρώτα θα 'ρθουν οι συγγενείς του Κουτσόφτα. Ύστερα του Παναγίδη και μετά του Μαυρομμάτη. Θα σταθούν έξω στο διάδρομο. Απαγορεύεται να μπουν μέσα στο κελί.
- ΣΤΕΛΙΟΣ Να μας βγάλετε εμάς έξω.
- ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΚΑΣ Απαγορεύεται.
- ΜΙΧΑΛΗΣ Τίποτε δεν φαίνεται μέσα απ' αυτό το σύρμα. Μόνο σκιές θα δούμε. Μόνο σκιές θα δουν.
- ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΚΑΣ Είναι οι κανονισμοί.
- ΑΝΔΡΕΑΣ Είναι η τελευταία φορά που θα τους δούμε. Θέλουμε να τους δούμε, να τους μιλήσουμε.
- ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΚΑΣ Θα τους μιλήσετε. Θα σας μιλήσουν.
- ΑΝΔΡΕΑΣ Θέλουμε να τους αγγίξουμε. Να μας αγγίξουν.

- ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΚΑΣ Λυπάμαι. Δεν εξαρτάται από μένα.
- ΜΙΧΑΛΗΣ Από ποιον εξαρτάται;
- ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΚΑΣ Είναι οι κανονισμοί. Όλοι εκτελούν διαταγές.
- ΣΤΕΛΙΟΣ Έχουν φέρει τον αδελφό μου;
- ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΚΑΣ Λυπάμαι.
- ΣΤΕΛΙΟΣ Ήταν η τελευταία μου επιθυμία να δω τον αδελφό μου.
- ΜΙΧΑΛΗΣ Δικαιούται να δει τον αδελφό του. Δεν αρνούνται σε κανένα μια τελευταία επιθυμία.
- ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΚΑΣ Λυπάμαι. (Φεύγει. Παύση).
- ΑΝΔΡΕΑΣ Τελευταία μέρα. Σήμερα τουλάχιστον έπρεπε να μας επιτρέψουν να τους δούμε. Να τους αγγίξουμε. Να μη φιλήσω, να μην αποχαιρετήσω τα μωρά μου;
- ΜΙΧΑΛΗΣ Είναι άδικο. Εδώ γύρω βρίσκονται χίλιοι στρατιώτες. Τι έχουν να φοβηθούν.
- ΣΤΕΛΙΟΣ Θέλουν να σπάσουν το ηθικό μας ώσπου να φτάσουμε στο τέρμα.
- ΑΝΔΡΕΑΣ Έπρεπε να το κάμουν για τους δικούς μας.
- ΣΤΕΛΙΟΣ Δεν θα τα καταφέρουν. Όταν θα μας φοράνε την κουκούλα θα τους κοιτάζουμε στα μάτια.
- ΑΝΔΡΕΑΣ Αυτοί που παίρνουν αποφάσεις για κρεμάλα ποτέ δεν κοίταξαν στα μάτια μελλοθάνατο. Μα ούτε και συνηθισμένον άνθρωπο.
- ΣΤΕΛΙΟΣ Θα κοιτάζουμε ίσια στα μάτια τους Δήμιους μας. Κι ας γίνουν οι μάρτυρες των όσων είδαν.
- (Φωνές και τραγούδια. «Ξύπνα καημένη μου ραγιά»).
- ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΚΑΣ Ο Κουτσόφτας μπορεί να δει τους συγγενείς του.
- (Ο Μιχάλης προχωρεί προς την πόρτα. Απόλυτη σιγή).
- ΜΑΝΑ Μιχάλη μου, αγγελόκαρδε, αγγελοκαμωμένη, άγγελε μου, Μιχάλη μου, άγγελε των αγγέλων. (Η μάνα μιλά στο προσκήνιο).
- ΜΙΧΑΛΗΣ (Γελά). Πού βρίσκεις αυτά τα όμορφα λόγια μάνα;
- ΜΑΝΑ Μου δίνει θάρρος ο Θεός γιε μου. Μη φοβηθείς το θάνατο. Να παραδώσεις όμορφη ψυχή, γαληνεμένη.

- MIXAΛΗΣ Δεν λυπούμαι μάνα. Ούτε και φοβούμαι. Το μόνο που σκέφτομαι είναι την αδελφή μου. Που σου την αφήνω ανύπαντρη. Και σένα που θα μαραζώσεις.
- MANA Ο Θεός είναι μεγάλος γιε μου. Θα 'μαστε όλοι μαζί. Πάντα ενωμένοι κι αγαπημένοι. Όπως μας βλέπεις τώρα που ήρθαμε να σε δούμε.
- MIXAΛΗΣ Ναι, να είστε αγαπημένοι. Αν είστε αγαπημένοι θα μπορέσουμε να ξεπεράσουμε τις δυσκολίες.
- MANA Θα είμαστε γιε μου. (Παύση). Θα 'θελα να 'σουνα κι εσύ μαζί μας.
- MIXAΛΗΣ Η ψυχή μου θα 'ναι μαζί σας μάνα.
- MANA Κι η ψυχή μας θα 'ναι μαζί σου γιε μου. Ούτε στιγμή δεν θα πάψω να σε σκέφτομαι γιε μου, ώσπου να 'ρθω να σε συναντήσω. Θα σου μιλώ. Όσα δεν προφτάσαμε να πούμε θα σου τα πω. Και θα σου τραγουδώ. Τα τραγούδια που δεν τραγουδήσαμε. Όταν οι άλλοι κλαίνε εγώ θα τραγουδώ γιε μου, θα τραγουδώ, θα τραγουδώ... θα τραγουδώ... θα τραγουδώ... (Παύση).
- MIXAΛΗΣ Σταθείτε δίπλα της. Εσείς με την μητέρα κι εγώ εκεί ψηλά με τον πατέρα. Ως την ημέρα που θα 'μαστε όλοι μαζί. Καλή αντάμωση αδέλφια. Κώστα μου, Πέτρο μου, Άννα μου, Παρασκευή μου. Και συ γυναίκα μου Ευγενία. Λυπούμαι για τες δυσκολίες που περάσαμε. Καλή αντάμωση. (Ακούγονται πνιχτά κλάματα). Καλή αντάμωση. (Γυρίζει πίσω. Ο Ανδρέας έρχεται μπροστά. Σιγή).
- MANA Έλα πιο κοντά γιε μου. Δεν φαίνεσαι σχεδόν καθόλου.
- ΑΝΔΡΕΑΣ Τι κρατάς μάνα;
- MANA Έχω φέρει τρία μήλα. Ένα για τον καθένα σας. Θα τα αφήσω να σας τα δώσουν αφού δεν ημπορώ να σας τα δώσω.
- ΑΝΔΡΕΑΣ Μας έχουν φέρει. Αλλά θα κοινωνήσουμε σήμερα. (Παύση). Δεν θέλω να μαραζώνετε και να στενοχωριέστε. Εμείς θα γίνουμε ψυχές. Θα 'μαστε χαρούμενοι κι ευτυχημένοι όταν δεν κλαίτε.

ΜΑΝΑ	Όχι γιε μου. Ούτε θα μαραζώνουμε. Ούτε θα κλαίμε.
ΑΝΔΡΕΑΣ	Να προστατέψετε τα μωρά μου και να βοηθήσετε τη Γιαννούλα να τα μεγαλώσει.
ΜΑΝΑ	Τα μωρά σου θα καλοπεράσουν γιε μου. Εδώ είναι. Τα 'χουμε φέρει.
ΑΝΔΡΕΑΣ	Εσύ είσαι Γιαννούλα μου; Ελάτε λίγο πιο μπροστά. Ψήλωσε τα πάνω να τα δω. Βοήθησε ρε Κυριάκο. Τι κάνετε μωράκια μου. Τι κάνει ο Αρέστης;
ΣΥΖΥΓΟΣ	Μασά τσίχλα.
ΑΝΔΡΕΑΣ	Κρατάς τσίχλες γιε μου; Έχεις δώσει και στα αδελφάκια σου; Δώσε και σ' εμένα μια τσίχλα.
ΣΥΖΥΓΟΣ	Δώσε στον μπαμπά σου μία τσίχλα. Έλα μωρό μου. Βάλτην από δω. (Περνά μία τσίχλα από την τρυπίτσα). Δώσε και για τους φίλους του μπαμπά σου. (Περνάνε άλλες δύο τσίχλες).
ΑΝΔΡΕΑΣ	Φχαριστώ γιε μου. (Παύση). Λυπάμαι που είμαστε φτωχοί. Σκέφτομαι πώς θα τα μεγαλώσεις. Οι δικοί μου είναι καλοί και θα σε βοηθήσουν. Κι οι χωριανοί μας είναι καλοί. Θα σε βοηθήσουν να μεγαλώσεις τα παιδιά μας. Να 'ξερες μόνο πόσο τα αγαπώ. Πόσο σας αγαπώ. Άλλοι αφήνουν πλούτη. Εγώ αφήνω τ' όνομα μου. (Παύση). Έχω μια τελευταία επιθυμία. Να αγαπάς τους δικούς μου όπως και πριν. Ποτέ να μη θολώσει το νερό στο ποτήρι σας.
ΣΥΖΥΓΟΣ	Όπως περνούσαμε έτσι θα περνάμε.
ΑΝΔΡΕΑΣ	Σ' ευχαριστώ (Παύση). Μαρία μου, Άννα μου, Ολυμπία μου. Γεια σου Κυριάκο μου. Να τις προσέχεις. Γεια σου πατέρα.
ΠΑΤΕΡΑΣ	Στο καλό γιε μου. Ποτέ δε φαντάστηκα ότι θα με τιμούσες τόσο. Καλή αντάμωση γιε μου. (Βήματα έξω από την πόρτα. Ο Στέλιος πλησιάζει την είσοδο. Οι δικοί του έρχονται στο προσκήνιο).
ΣΤΕΛΙΟΣ	Εσύ είσαι Ειρήνη μου; Δεν άφησαν τον αδελφό μας να 'ρθει. Ήθελα να αποχαιρετιστούμε. Να τον φιλήσεις για μένα. (Παύση). Πώς είσαι Μαρία μου;

- ΑΔΕΛΦΗ Σ' έβλεπα όνειρο πριν τρεις μέρες αδελφέ μου. Είδα την Παναγία με έναν ασπροφορεμένο. Μου ζήτησαν να σε παρακαλέσω να φύγεις από τους Εγγλέζους και να πας κοντά τους να δουλεύεις. Θα σε περιμένουν είπαν, στις εικοσιμία του μηνός.
- ΣΤΕΛΙΟΣ Αύριο πρωί-πρωί θα 'μαι κοντά τους. Θα πάμε με όλη μας τη ψυχή. Θα σκοτώσουν το σώμα μας, όχι όμως και τη ψυχή μας.« Ο αποκτείνων μου το σώμα, την δε ψυχήν ου». (Παύση). Πατέρα. Δεν θέλω να κουράζεσαι. Κουράστηκες πολύ ως τώρα. Έμαθα πως οι Εγγλέζοι χαλάσανε τις δόμες στο χωράφι μας για να 'βρουν όπλα. Δεν θέλω να πάεις να τες διορθώσεις. Θα θυμάσαι και θα κλαις. Άσε να περάσει λίγος καιρός. (Παύση). Και συ μάνα δεν θέλω να βλέπεις τους νέους και να σκέφτεσαι... «Πού είναι ο δικός μου ο γιος;» Με θέλησε ο Χριστός εμένα και με παίρνει. Δεν θέλω να μαραζώνεις.
- ΜΑΝΑ Δεν μαραζώνω γι' αυτό γιε μου. Να, το μόνο που μαραζώνω είναι που θέλω να σε φιλήσω.
- ΣΤΕΛΙΟΣ Με φιλούσες όταν ήμουνα παιδί.
- ΜΑΝΑ Βάλε το δάκτυλο σου γιε μου να το φιλήσω. (Ο Στέλιος βάζει το χέρι του πάνω στην πόρτα. Η μάνα φιλά τον αέρα).
- ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΚΑΣ Έχει τελειώσει η ώρα τους. Ο αξιωματικός λέει να φύγουν.
- ΣΤΕΛΙΟΣ Πες του να τους αφήσει ακόμα λίγο.
- ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΚΑΣ Πες του εσύ.
- ΣΤΕΛΙΟΣ Λετ δεμ στέϊ ε μπιτ λόγκερ πλις. (Παύση). Θέλω να είστε περήφανοι που θα πεθάνω για την πατρίδα. Τούτος ο σταυρός που φορώ μου δίνει θάρρος. Δεν φοβούμαι το θάνατο. Το μόνο μου παράπονο είναι που δεν έφεραν τον Κώστα να τον δω. Είχαν υποσχεθεί ότι θα τον έφεραν. (Παύση). Έχω γράψει και σε σας και στον Κώστα. Σας έχω αφιερώσει και τα βιβλία μου. Θα σας τα δώσουν με τες αφιερώσεις μου. Μου το υποσχέθηκαν. (Παύση). Καλή αντάμωση.

ΜΙΧΑΛΗΣ Να 'στε περήφανοι.
ΑΝΔΡΕΑΣ Να μη λυπάστε.
ΠΑΤΕΡΑΣ Ο Θεός μαζί σας. (Βήματα που φεύγουν).
ΜΙΧΑΛΗΣ (Πηγαίνει και κοιτάζεται στο μικρό καθρέφτη). Όταν πεθάνω γιε μου, μου 'λεγε κάποτε η μάνα μου, θέλω να ξυριστείς, να χτενιστείς, να στολιστείς. Σαν να 'σουνα γαμπρός. Δεν θέλω να σε βλέπουν και να σε λυτούνται. (Παύση). Σαν γαμπρός θα πάω εγώ σήμερα στο θάνατο μητέρα. Και δε θέλω να κλαις. Δε θέλω να μοιρολογάς. Μόνο θέλω να γελάς. Θέλω να τραγουδάς. Σ' τα λέω τώρα μάνα μου που έχεις φύγει, γιατί μπροστά σου δεν μπορούσα να μιλήσω. Μάνα μου, μάνα μου, μανούλα μου, γλυκειά μου μάνα. Πόσο πόνο, πόσο φαρμάκι θα πεις μάνα μου, μάνα μου, μάνα μου....

(Ξαπλώνουν όλοι στα κρεβάτια τους και κλαίνε πνιχτά).

ΕΙΚΟΝΑ 6

(Ακούγονται φωνές. Μαυρομμάτης-Κουτσόφτας-Παναγίδης και το τραγούδι «Μέσα μας βαθιά για σένα». Οι μελλοθάνατοι κάθονται στα ντιβάνια τους. Ανοίγει η πόρτα και μπαίνει ο δεσμοφύλακας με ένα τραπεζάκι. Πίσω του ο ιερέας. Βάζει το τραπεζάκι ο Δεσμοφύλακας κάπου, κλειδώνει και φεύγει. Ο ιερέας βάζει πάνω στο τραπεζάκι το Άγιο Ποτήρι και δίπλα χάμω τη τσάντα του).

ΙΕΡΕΑΣ

Είστε πιο τυχεροί από τους άλλους που κοινωνήσα. Εσείς ακούτε τραγούδια από τους συγκρατούμενους σας. Εκείνοι άκουγαν το θόρυβο και τις βρισιές των στρατιωτών. Παραπονιόνταν πως όλο το βράδυ οι στρατιώτες έσερναν τα όπλα τους έξω στο διάδρομο, για να μην τους αφήσουν να ησυχάσουν. Μέρες ολόκληρες δεν είχαν κλείσει μάτι. Παραπονέθηκαν στους δικηγόρους τους. Έγιναν παραστάσεις. Ίσως γι αυτό να μην κάνουν φασαρία τώρα. Όταν ήρθα να τους κοινωνήσω ήταν σωματικά εξαντλημένοι. Η ψυχή τους όμως ήταν ολόρθη. Έτσι, καλή ώρα, σαν και η δική σας.

Είμαι πολύ περήφανος για σας. Τα μάτια μου γεμίζουν δάκρυα. (Παύση). Δεν είναι από λύπη που κλαίω. Είναι από συγκίνηση και περηφάνια. Πολύ θα 'θελα να 'σασταν παιδιά μου. Ζηλεύω τους γονείς που ευτύχησαν να σας γεννήσουν. Είναι κρίμα που σας χάνει τόσο γρήγορα η Πατρίδα. Τόσο νέους.

Αλλά θα γίνετε ο σπόρος. Θα 'ρθουν πολλοί μετά από σας να πολεμήσουν για τα ιδανικά σας. Για μια Πατρίδα ελεύθερη. Για να μπορεί ο καθένας να περπατεί κάτω από τη σκεπή του Θεού χωρίς να φοβάται. (Παύση). Επέμεναν να με ερευνήσουν τώρα που ερχόμουν. Με πήραν σ' ένα ιδιαίτερο δωμάτιο κι επέμεναν να με ερευνήσουν. Δεν σεβάστηκαν το σώμα και το αίμα του Χριστού. Ήθελαν να ξεντυθώ μπροστά τους. Σας φοβούνται ακόμα. Έφερα ένσταση. Είπα ότι θα έφευγα. Κάλεσα το διευθυντή. (Παύση).

(Ανοίγει τη τσάντα του. Βγάζει ένα κερί. Το στήνει δίπλα στο Άγιο Ποτήρι και το ανάβει. Έπειτα βγάζει το Πετραχίλι του. Το σταυρώνει και το φορά. Έπειτα βγάζει ένα βιβλίο που είναι το ευχολόγιο).

Σας παρακαλώ να με βοηθήσετε να τελέσω το Άγιον Ευχέλαιον. Δεν θα αντέξω μόνος μου. (Κάνει το σταυρό του). Ευλογητός ο Θεός ημών, πάντοτε. Νυν και αεί και εις τους αιώνας των αιώνων. (Δίνει το βιβλίο στον Στέλιο).

ΣΤΕΛΙΟΣ (Διαβάξει). Αμήν. Άγιος ο Θεός, Άγιος Ισχυρός, Άγιος Αθάνατος ελέησον ημάς. Άγιος ο Θεός, Άγιος Ισχυρός, Άγιος.....

(Φότα. Όταν ανάβουν τα φότα, ο ιερέας σταυρώνει με ένα βαμβάκι λάδι τα μέτωπα των μελλοθανάτων).

ΙΕΡΕΑΣ Οι δύο από σας θα πρέπει ίσως να οδηγηθούν κάπου αλλού. Λέω να αρχίσω την εξομολόγηση.

ΣΤΕΛΙΟΣ Δεν έχουμε μυστικά μεταξύ μας.

ΙΕΡΕΑΣ Όπως θέλετε παιδιά μου. Ελάτε σταθείτε εδώ δίπλα μου. (Κάνει το σταυρό του). Ευλογητός ο Θεός ημών πάντοτε. Νυν και αεί και εις τους αιώνας των αιώνων, αμήν. Εν ειρήνη του Κυρίου δεηθώμεν.

ΟΛΟΙ (Απαγγέλλουν). Κύριε ελέησον.

ΙΕΡΕΑΣ Υπέρ της άνωθεν ειρήνης και της σωτηρίας των ψυχών ημών, του Κυρίου δεηθώμεν.

ΟΙ ΤΡΕΙΣ Κύριε ελέησον.

ΙΕΡΕΑΣ Υπέρ των δούλων του Θεού Ανδρέου, Μιχαήλ και Στέλιου, αφέσεως των αμαρτιών και συγχωρήσεως των εκουσίων αυτών πλημμελημάτων, του Κυρίου δεηθώμεν.

ΟΙ ΤΡΕΙΣ Κύριε ελέησον.

ΙΕΡΕΑΣ Όπως Κύριος ο Θεός δωρήσεται αυτοίς άφεσιν αμαρτιών, του Κυρίου δεηθώμεν.

ΟΙ ΤΡΕΙΣ Κύριε ελέησον.

ΙΕΡΕΑΣ Υπέρ του ρυσθήναι αυτούς τε και ημάς από πάσης θλίψεως, οργής κινδύνου και ανάγκης, του Κυρίου δεηθώμεν.

- ΟΙ ΤΡΕΙΣ Κύριε ελέησον.
ΙΕΡΕΑΣ Αντιλαβού, σώσον, ελέησον και διαφύλαξον ημάς ο Θεός τη ση χάριτι.
- ΟΙ ΤΡΕΙΣ Κύριε ελέησον.
ΙΕΡΕΑΣ Της Παναγίας, αχράντου, υπερευλογημένης, ενδόξου, δεσποίνης ημών Θεοτόκου, και αειπαρθένου Μαρίας, μετά πάντων των Αγίων μνημονεύσαντες, εαυτούς και αλλήλους, και πάσαν την ζωήν ημών, Χριστώ τω Θεώ παραθώμεθα.
- ΟΙ ΤΡΕΙΣ Σοι Κύριε.
ΙΕΡΕΑΣ Ότι πρέπει σοι, πάσα δόξα, τιμή και προσκύνησις, τω Πατρί και τω Υιώ και τω Αγίω Πνεύματι, νυν και αεί και εις τους αιώνας των αιώνων.
- ΟΙ ΤΡΕΙΣ Αμήν. (Παύση).
ΙΕΡΕΑΣ Ποιος θα εξομολογηθεί πρώτος; Ας έρθει ο Ανδρέας που είναι και ο Πρωτόκλητος. Μόνο να μου επιτρέψετε να καθίσω λίγο εδώ στο ντιβάνι. Εγώ δεν είμαι νέος σαν κι εσάς. (Κάθεται). Έλα Ανδρέα. Γονάτισε εδώ μπροστά μου. (Ο Ανδρέας γονατίζει. Ο ιερέας βάζει στο κεφάλι του το Πετραχήλι).
Αδελφέ, δι' ο ήλθες προς τον Θεόν και προς εμέ, μη αισχυνθείς. Ου γαρ εμεί αναγγείλεις, αλλά τω Θεώ, εν ω ίστασαι.
- ΑΝΔΡΕΑΣ Ήτανε σκοτάδι. Όλοι πυροβολούσαμε. Δεν ξέρω. Κανείς δεν ξέρει...
(Φώτα).

EIKONA 7

(Ο ιερέας κάθεται στην ίδια θέση, αλλά τώρα είναι και οι τρεις γονατισμένοι μπροστά του. Τους διαβάζει τη συγχωρητική Ευχή).

ΙΕΡΕΑΣ Κύριε, ο Θεός ημών, ο τω Πέτρω και τη πόρνη διά δακρύων άφεςιν αμαρτιών δωρησάμενος, και τον τελώνη τα ίδια επιγνόντα πταισματα δικαιοσας πρόσδεξα την εξομολόγησιν των δούλων σου Ανδρέου, Μιχαήλ και Στέλιου και είτε επλημμέλησαν εκούσιον ή ακούσιον αμάρτημα, εν λόγω ή κατά διάνοιαν, ως αγαθός και φιλόανθρωπος Θεός συγχώρησον.

Συ γαρ ει μόνος εξουσίαν έχων αφιέναι αμαρτίας, και σοι την δόξαν αναπέμπομεν, συν τω ανάρχω σου Πατρί, και τω Παναγίω και αγαθώ και ζωοποιώ σου Πνεύματι, νυν και αεί και εις τους αιώνας των αιώνων αμήν.

Ο Θεός συγχωρήσει σας.

(Σηκώνονται όλοι. Ο ιερέας βάζει το βιβλίο πάνω στο τραπεζάκι και παίρνει το Άγιο Ποτήρι).

ΙΕΡΕΑΣ Μετά φόβου Θεού, πίστεως και αγάπης προσέλθετε. (Ακούεται το «Του Δείπνου σου του Μυστικού»). Μεταλαμβάνει ο δούλος του Θεού Ανδρέας σώμα και αίμα Χριστού, εις άφεςιν αμαρτιών και εις ζωήν αιώνιον.

Μεταλαμβάνει ο δούλος του Θεού Μιχαήλ.....

Μεταλαμβάνει ο δούλος του Θεού Στέλιος.....

(Σηκώνει το Άγιον Ποτήρι ψηλά).

Σώσον ο Θεός τον λαόν σου και ευλόγησον την κληρονομίαν σου.

ΟΙ ΤΡΕΙΣ (Απαγγέλλουν). Είδομεν το φως το αληθινόν, ελάβομεν πνεύμα επουράνιον. Εύρομεν πίστιν αληθή, αδιαίρετον Τριάδα προσκυνούντες. Αύτη γαρ, ημάς έσωσε.

ΙΕΡΕΑΣ Ευλογητός ο Θεός ημών πάντοτε. Νυν και αεί και εις τους αιώνας των αιώνων.

ΟΙ ΤΡΕΙΣ Αμήν.

(Ο ιερέας μεταλαμβάνει από το Άγιον Ποτήριο ό,τι έχει μείνει. Επειτα σκουπίζει το Ποτήριο με το Άγιον Μανδήλιον. Διπλώνει το Πετραχήλι και βάζει τα πράγματα του στη τσάντα. Ενώ μιλά).

- ΙΕΡΕΑΣ Θα 'θελα πολύ να μείνω εδώ κοντά σας ώς το τέλος. Αλλά όπως γνωρίζετε δεν το επιτρέπουν οι κανονισμοί.
- ΑΝΔΡΕΑΣ Θα 'ρθετε όμως για την ταφή. (Παύση).
- ΙΕΡΕΑΣ Δεν θα φύγω από τη φυλακή. Σε κάποιο άλλο κελί θα με βάλουν να περιμένω. (Παύση).
- Περίλυπος εστίν η ψυχή μου έως θανάτου. Ελάτε κοντά μου. (Παύση). Στο πρόσωπο σας δεν βλέπω πια ανθρώπους. Βλέπω μορφές αγγέλων. Αυτές οι μορφές θα μείνουν αιώνια χαραγμένες στη μνήμη του λαού μας. Αυτές οι μορφές θα εμπνέουν το λαό μας σε έργα αγαθά. Η θυσία σας θα γίνει το σύμβολο της ενότητας του λαού μας.
- Ας ξεχειλίσει η ανδρεία σας μέσα απ' αυτά τα κελιά κι ας κυλήσει στους δρόμους, στις πλατείες, εκεί που συναθροίζονται οι άνθρωποι, να τους καθοδηγεί εις προκοπήν. Ελάτε πιο κοντά μου. Ας ψάλλουμε μαζί. (Σχηματίζουν ένα ημικύκλιο).
- Χριστός Ανέστη εκ νεκρών, θανάτω θάνατον πατήσας και τοις εν τοις μνήμασι ζωήν χαρισάμενος.
- ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΚΑΣ (Ανοίγει την πόρτα). Με συγχωρείτε πάτερ. Έχω εντολές. Είναι η ώρα να τους αφήσετε.
- ΙΕΡΕΑΣ Ναι ναι, δώστε μου ένα λεπτό. (Φεύγει ο δεσμοφύλακας). Πρέπει να σας αποχαιρετήσω, Με συγχωρείτε. Δεν θέλω να κλαίω. Θα 'πρεπε να χαίρομαι. Θα 'πρεπε να γελώ. Καλή αντάμωση.

(Τους αγκαλιάζει και τους φιλά).

ΕΙΚΟΝΑ 8

(*Η πόρτα είναι κλειστή. Ακούεται ο ύμνος «Ευφραινέσθω τα Ουράνια».*)

ΜΙΧΑΛΗΣ Μήπως ξεχάσαμε κάτι;

ΑΝΔΡΕΑΣ Τι να ξεχάσουμε;

ΜΙΧΑΛΗΣ Κάτι που θα 'πρεπε να το πούμε.

ΑΝΔΡΕΑΣ Όλα τα είπαμε. (Ακούονται βήματα). Έρχονται.

(*Φωνές: Μαυρομμάτης, Κουτσόφτας, Παναγίδης. Αγκαλιάζονται και φιλιούνται.*)

ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΚΑΣ Έρχονται οι στρατιώτες. Μη φέρετε αντίσταση. Είναι μάταιο.

ΑΝΔΡΕΑΣ Δε χρειάζεται να 'ρθουν.

ΣΤΕΛΙΟΣ Ούτε να μπούνε στο κελί μας.

ΜΙΧΑΛΗΣ Μόνοι θα πάμε στην αγχόνη.

ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΚΑΣ Καλύτερα.

ΑΝΔΡΕΑΣ Γεια σου. (Τον χαιρετούν με χειραψία).

ΜΙΧΑΛΗΣ Δεν κρατάμε καμία σε κανένα.

ΣΤΕΛΙΟΣ Ο Θεός μαζί σου.

(*Βγαίνουν. Από τους άλλους φυλακισμένους ακούεται ο ύμνος: «Ότε κατήλθες προς τον θάνατον». Όταν τελειώσει ο ύμνος έρχεται ο δεσμοφύλακας με τον ιερέα.*)

ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΚΑΣ Θα μείνετε εδώ, μέχρι να τους φέρουν για την ταφή.

(*Φωνές: Μαυρομμάτης, Κουτσόφτας, Παναγίδης. Έπειτα ο Εθνικός Ύμνος. Απόλυτη ησυχία. Ακούεται η καταπαχή που ανοίγει. Κάτι σαν σφύριγμα του αέρα. Ο ιερέας κάνει το σταυρό του.*)

